

Nr 21

Utlåtande i anledning av väckta motioner om anslag för beviljande av räntebärande lån till jordbrukare och andra småföretagare.

I två inom riksdagen väckta, till bankoutskottet hänvisade, likalydande motioner, nr 482 i första kammaren av herr *Elofsson, Gustaf*, och herr *Larsson, Sigfrid*, och nr 638 i andra kammaren av herr *Andersson* i *Dunker m. fl.*, hemställas, att riksdagen måtte anslå 100 miljoner kronor att tillhandahållas jordbrukare och andra småföretagare som räntebärande lån mot bankmässig säkerhet enligt villkor och grunder som det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma.

Beträffande de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen II: 638.

Över motionerna har utskottet inhämtat yttrande från *fullmäktige i riksbanken*. Därjämte har *Svenska bankföreningen*, *Riksförbundet Landsbygdens folk* och *Sveriges lantbruksförbund* beretts tillfälle avgiva yttranden i ärendet.

Av remissinstanserna har fullmäktige i riksbanken och Svenska bankföreningen avstyrkt motionärernas förslag. Även Sveriges lantbruksförbund, som instämmer i motionernas allmänna syfte, finner den föreslagna åtgärden vara en olämplig anordning som skulle kunna medföra att de avsedda företagarnas kreditmöjligheter försämrades. Riksförbundet Landsbygdens folk slutligen tillstyrker motionerna.

Beträffande olägenheter av kreditåtstramningen för jordbruket och småföretagen som utgör bakgrunden för motionärernas yrkanden, hänvisar *fullmäktige i riksbanken* till vad fullmäktige anfört i utlåtande över motionerna I: 218 och II: 458 (se bankoutskottets utlåtande nr 20/1956). Nu tillgängliga uppgifter ger enligt fullmäktige icke något stöd för uppfattningen att jordbruket och småföretagsamheten drabbats speciellt hårt. Vad där efter angår anslagsyrkandena i förevarande motioner erinrar fullmäktige om att varje ökning av statsbudgetens utgiftssumma vid givna statsinkomster komme att medföra en motsvarande försämring av det beräknade statliga budgetutfallet. Det vore emellertid såsom den ekonomiska utvecklingen under den närmaste framtiden kunde bedömas nödvändigt, att budgeten för det kommande budgetåret — även om den nu kan beräknas utfalla med ett visst överskott — icke belastades med ytterligare utgifter. En reducering av överskottet skulle innebära ett minskat bidrag från budgetens sida till stabiliseringen av vår ekonomi, vilket vid den nu förutsebara utvecklingen

eventuellt skulle behöva kompenseras genom en ytterligare skärpt kreditåstramning. Då en sådan konsekvens även enligt fullmäktiges mening helst borde undvikas, ville fullmäktige avstyrka de i motionerna framförda anslagsyrkandena.

Enligt vid fullmäktiges skrivelse fogat protokollsutdrag utvisande ärendets behandling inom fullmäktige anfördes reservation av herr *Rubbestad*, vilken ansåg att fullmäktige bort tillstyrka bifall till motionerna. Vidare uttalade herr *Kristensson*, till vilken herr *Kollberg* anslöt sig, att han instämde i av fullmäktige gjort avstyrkande av de i motionerna framförda anslagsyrkandena, men att han för sin del icke kunde biträda den i yttrandet avgivna motiveringen till detta avstyrkande.

Svenska bankföreningen framhåller i sitt yttrande att antagandet att jordbrukarna och småföretagarna blivit eftersatta i konkurrensen om bankkrediterna är obefogat. Bankföreningen understryker vidare, att starka betänkligheter möter mot att undantaga vissa grupper av kredit-sökande från restriktionerna. Dessa betänkligheter ökas naturligtvis än mer om prioriteringen, såsom synes vara avsett i nu förevarande motioner, skall ske på övriga kreditbehövandes bekostnad. Bankföreningen kan icke finna det riktigt och lämpligt att jordbruk och småföretagsamhet skulle på detta sätt gynnas framför t. ex. den för landets ekonomi så viktiga exportindustrin.

På anförda skäl avstyrker bankföreningen sålunda ifrågavarande motioner.

Sveriges lanbruksförbund instämmer med motionärerna om att de nämnda åtgärderna, som vidtagits i syfte att hejda inflationen, drabbar jordbrukare och andra småföretagare hårt. Emellertid anser förbundet det av motionärerna föreslagna tillvägagångssättet icke vara lämpligt. Kreditbehovet för jordbruket, vartill borde räknas såväl de egentliga jordbruksföretagen som jordbrukets ekonomiska föreningar, vore nämligen av en storleksordning, som till en del kan täckas av ett anslag på 100 miljoner kronor. Erforderliga lånemedel har numera, om än med svårighet, i stort sett kunnat anskaffas från kreditinrättningarna. Skulle ett särskilt anslag om 100 miljoner kronor ställas till riksbankens eller andra bankers förfogande för att tillhandahållas jordbrukare och andra småföretag kunde följderna antagas bli, att bankerna icke längre kände sig förpliktigade att utlämna lån till dessa kategorier utöver till förfogande ställt belopp. Vid sådant förhållande skulle de i motionerna avsedda företagens kreditmöjligheter försämrats. Enligt förbundets uppfattning syntes en lämpligare och mer praktisk väg vara att Kungl. Maj:t och riksbanken i samråd åstadkomme lättnader för näringslivets berättigade kreditbehov.

Riksförbundet Landsbygdens folk har i sitt yttrande anfört följande:

Vad först angår kreditbehovet inom jordbruket torde de mest trängande fallen i viss utsträckning tillgodosetts genom de stödlån, som ställts till förfogande på grundval av propositionerna nr 203/1955 och nr 14/1956. De medel som riksdagen härigenom via riksbanken ställt till jordbrukets förfogande har emellertid haft till syfte att avhjälpa en akut likviditetskris, förorsakad av den felslagna skörden 1955. Det problem motionärerna vill lösa är av annan art och sammanhänger med de inflationsbekämpande kreditåtgärdernas mer eller mindre långvariga verkningar för den mindre företagsamheten. Det tidigare beviljandet av stödlån bör sålunda enligt förbundets mening i princip inte kunna anföras som skäl mot motionärernas yrkanden.

Motionärerna ger uttryck för den uppfattningen att de kreditrestriktioner, som de i och för sig finner motiverade, ter sig mest besvärande för den mindre företagsamheten inklusive jordbruket. Riksförbundet delar uppfattningen att sådana åtgärder bör vidtas att olägenheterna av den restriktiva kreditpolitiken inte i oskälig grad kommer att åvila de mindre företagen. Det synes angeläget, att en normal nybildning av mindre företag säkras även i det hårdare ekonomiska klimat, som blivit en följd av den restriktiva politiken.

Med hänsyn härtill finner riksförbundet en sådan omfördelning av kreditutrymmet till småföretagsamhetens fördel som motionärerna föreslagit motiverad och vill tillstyrka densamma. Härvid synes jordbruk och annan mindre företagsamhet böra jämsställas och det ökade kreditutrymmet sålunda på lika villkor komma olika näringsgrenar till del. Det förefaller dock som om summan 100 miljoner kronor, vilken enligt motionärerna motsvarar ca en procent av affärsbankernas utlåningssumma, vore väl liten, om en märkbar grad av omfördelning av kreditutrymmet åsyftas.

Utskottet

Bakgrunden till det i föreliggande motioner framförda förslaget om utvidgad statlig långivning till jordbrukare och andra småföretagare utgöres av bedömningen att dessa grupper särskilt hårt drabbats av skärpningar i kreditpolitiken. Såsom utskottet i sitt denna dag avgivna utlåtande nr 20 närmare utvecklat, torde det emellertid icke med säkerhet kunna påvisas att nämnda grupper drabbats av speciella svårigheter. Redan av denna anledning är utskottet därför inte berett att tillstyrka bifall till förevarande motioner. Härtill kommer, såsom vissa remissinstanser framhållit, att betydande olägenheter torde vara förenade med de av motionärerna föreslagna åtgärderna. Utskottet vill dock även i detta fall understryka vikten av att bankofullmäktige uppmärksam samt följer utvecklingen och inom ramen för en fortsatt restriktiv kreditpolitik vidtager de åtgärder som må befinnas erforderliga.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,
att motionerna I: 482 och II: 638 icke må till någon riksdagens åtgärd föränleda.

Stockholm den 10 april 1956

På bankoutskottets vägnar:

K. G. EWERLÖF

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Ewerlöf, Fahlander, Boo, Geijer, Strandler, Eliasson, Danmans och Magnusson;

från a n d r a kammaren: herrar Sköldin, Persson i Norrby, Carlsson i Tibro, Malmborg i Stockholm, Löfgren, Sköld och Regnéll.

Reservation

av herrar *Eliasson* och *Persson* i Norrby.